

Din pensjon i KLP

GJELDENDE FRA 01.05. 2017.

Innhold

Kort om KLP	4
Kriterier for innmelding i pensjonsordning i KLP	6
Hva er du sikret i KLP?	8
Alderspensjon og Avtalefestet pensjon (AFP)	10
Uførepensjon	14
Ektefelle- og barnepensjon	16
Kollektive personforsikringer	18
Medlemsfordeler	20
Min Side på KLP	22

INNHALDET i denne
brosjyren gjelder fra
01.05. 2017

Kort om KLP

KLP er Norges største livsforsikringsselskap og har offentlig tjenestepensjon som spesialfelt.

De fleste kommuner, fylkeskommuner og helseforetak har pensjonsordning for sine ansatte i KLP, og de er samtidig eiere. Det samme gjelder en rekke offentlige bedrifter.

Arbeidstakere i offentlig sektor har tariffestet rett til tjenestepensjon, avtalefestet pensjon (AFP), ulykkes- / yrkesskadeforsikring og gruppelivsforsikring. Våre pensjons- og forsikringsordninger ivaretar rettighetene i de aktuelle tariffavtalene.

660 000 offentlig ansatte har pensjonsordning i KLP. På grunnlag av eget pensjonsinnskudd og premiebetaling fra arbeidsgiver, opptjener de rett til alderspensjon, uførepensjon og ektefelle- / barnepensjon.

Nærmere 270 000 personer mottar pensjon fra KLP. Mange arbeidsgivere har gruppelivs- og ulykkes- / yrkesskadeforsikring for sine ansatte i KLP.

GODE TILBUD I TILLEGG TIL PENSJON
KLP har også mange andre gode tilbud innen banktjenester og forsikringer, med spesielt gunstige betingelser for deg som er medlem i pensjonsordning hos oss.

Ønsker du å lese mer om KLP kan du gå inn på **klp.no**

HVER SJETTE NORDMANN HAR
PENSJONSRETTIGHETER I KLP.

VIL DU VITE MER OM PENSJON I KLP?

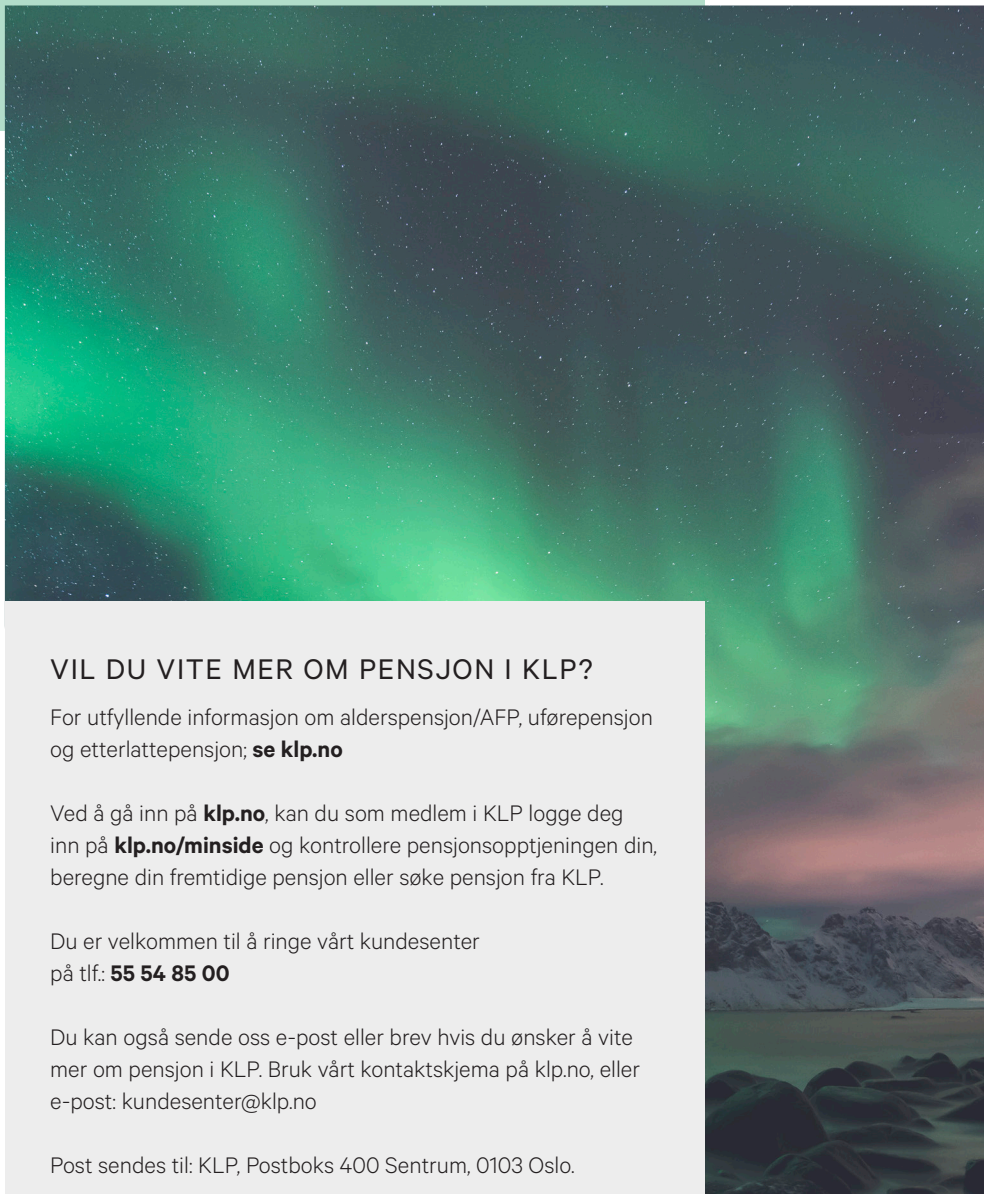
For utfyllende informasjon om alderspensjon/AFP, uførepensjon og etterlattepensjon; **se klp.no**

Ved å gå inn på **klp.no**, kan du som medlem i KLP logge deg inn på **klp.no/minside** og kontrollere pensjonsopptjeningen din, beregne din fremtidige pensjon eller søke pensjon fra KLP.

Du er velkommen til å ringe vårt kundesenter på tlf.: **55 54 85 00**

Du kan også sende oss e-post eller brev hvis du ønsker å vite mer om pensjon i KLP. Bruk vårt kontaktskjema på klp.no, eller e-post: kundesenter@klp.no

Post sendes til: KLP, Postboks 400 Sentrum, 0103 Oslo.

Kriterier for innmelding i pensjonsordning i KLP

Alle ansatte hos arbeidsgiver med avtale om offentlig tjenestepensjon i KLP, samt de fleste sykehusleger og sykepleiere er med i pensjonsordning i KLP.

For ansatte innen KS, KA og Virke tariffområde gjelder ingen nedre grense for innmelding i pensjonsordningen.

Sykepleiere og ansatte innen Spekter tariffområde skal først meldes inn i pensjonsordningen hvis deres stilling er på 20 prosent eller mer.

I pensjonsordningen for sykehusleger er nedre grense for innmelding i pensjonsordningen 20 prosent stilling. Men i denne ordningen gjelder en særskilt regel for leger som har full alderspensjon eller AFP. De skal meldes inn først hvis de arbeider mer enn 168 timer i et kvartal.

For ansatte i virksomheter uten tariff-tilknytning er hovedregelen nedre for innmelding 20 prosent stilling.

Hvis du har flere stillinger hos ulike arbeidsgivere, skal disse legges sammen for å oppfylle minstekravet. Du må selv melde fra til dine arbeidsgivere hvis dette gjelder deg. (Overtid teller ikke med.)

Ved å logge deg inn på **klp.no/minside** får du raskt svar på om du er eller har vært medlem i KLP, og hvilke rettigheter du har opptjent. Du kan også be din arbeidsgiver sjekke medlemskapet ditt – ta kontakt med personalansvarlig.

SKIFTE AV ARBEIDSGIVER

Hvis du har vært ansatt hos flere arbeidsgivere innen offentlig sektor vil din samlede medlemstid bli summert når du skal ta ut pensjonen din.

Den siste pensjonsordningen du var medlem i vil utbetale pensjonen på vegne av alle. Du søker om pensjon fra den siste pensjonsordningen du var medlem i.

Dersom du slutter i offentlig sektor før du blir pensjonist og har samlet medlemstid i offentlige tjenestepensjonsordninger på minst 3 år, har du rett til alderspensjon. Alderspensjon utbetales når du når aldersgrensen for den stillingen du hadde, eller når du har fylt 67 år og har tatt ut alderspensjon fra NAV. Du kan også ha rett til uføre-, ektefelle- og barnpensjon.

Reglene for å fastsette pensjon til de som har sluttet før pensjon er aktuell avviker noe fra reglene for øvrige (som er beskrevet videre i denne brosjyren).

PERMISJON

Hvis du har permisjon uten lønn vil du opprettholde retten til pensjon i tilfelle uførhet eller død i inntil 2 år, uten at det betales premie i permisjonstiden. Dette gjelder også ved delvis permisjon og delvis lønn. Dersom du ønsker å få permisjonstiden medregnet i din fremtidige alderspensjon må du selv betale full premie, både egen og den delen arbeidsgiver ellers dekker. Etter endt permisjonstid vil du igjen bli innmeldt i pensjonsordningen på vanlige vilkår.

Hva er du sikret i KLP?

Gjennom ditt medlemskap i offentlig tjenestepensjonsordning i KLP har du en av Norges beste pensjonsordninger.

Denne sikrer deg og din nærmeste familie rett til pensjon ved:

• **Pensjonsalder** • **Uførhet** • **Død**

PENSJONSNIVÅ

Som hovedregel får du som er medlem i KLP minst 66 prosent av din sluttlønn i samlet pensjon fra KLP og NAV når du tar ut alderspensjon. Dette gjelder hvis du tar ut full pensjon og har samlet medlemstid i offentlig sektor på minst 30 år når du tar ut pensjonen.

Alderspensjon fra KLP og fra NAV skal levealdersjusteres. Det innebærer et noe lavere pensjonsnivå avhengig av hvor tidlig du tar ut pensjonen. Mer om dette finner du under Alderspensjon / Avtalefestet pensjon (AFP).

I alderspensjonen fra KLP blir det som hovedregel gjort fradrag for eventuelle utbetalinger fra andre offentlige pensjonsordninger. Når for eksempel alderspensjon fra NAV kommer til utbetaling blir den i stor grad fratrasket i KLP-pensjonen, slik at KLP utbetaler resten opp til det aktuelle pensjonsnivået (66 prosent ved 67 år og full opptjening).

Dersom du ikke har rett til annen pensjon utbetaler KLP hele beløpet. KLP gjør likevel ikke fradrag for alderspensjon fra NAV før du fyller 67 år. Vær oppmerksom på at alderspensjonen fra NAV blir lavere jo tidligere du tar den ut. KLP skal gjøre fradrag for alderspensjon fra NAV som om den var tatt ut ved 67 år, selv om du har tatt den ut tidligere. Som en følge av dette vil din samlede pensjon bli lavere fra 67 år hvis du har tatt ut alderspensjon fra NAV tidligere.

SOM MEDLEM I KLP HAR
DU EN AV NORGES BESTE
PENSJONSORDNINGER.

KLP Din pensjon

REGULERING AV PENSJON

Pensjonene fra KLP økes hvert år i forhold til den generelle lønnsveksten. Fra 67 år gis det ikke lenger full kompensasjon for lønnsveksten.

OBS! Dersom du tar ut alderspensjon fra NAV og KLP fra ulikt tidspunkt vil du kunne få lavere samlet pensjon enn om de tas ut samtidig.

Les mer om beregning av alderspensjon på **klp.no**, eller logg deg inn på **Min Side** og bruk pensjonskalkulatoren du finner der.

NÅR KAN DU GÅ AV MED ALDERSPENSJON?

Alderspensjon og Avtalefestet pensjon (AFP)

De fleste av KLPs medlemmer kan velge når de vil gå av med pensjon etter fylte 62 år.

Tariffavtalene gir rett til å ta ut avtalefestet pensjon (AFP) fra måneden etter at en fyller 62 år hvis du oppfyller forutsetningene. En viktig forutsetning er at du må ha hatt minst 20 prosent stilling i de siste tre årene før du tar ut AFP. NAV og KLP gir svar på om du oppfyller de forskjellige kravene til AFP og størrelsen på pensjonen. På nav.no og på klp.no finner du informasjon og kalkulatorer som gir mange svar.

Du kan gjøre avtale med din arbeidsgiver om å ta ut delvis alderspensjon eller AFP og samtidig fortsette i arbeid. Reglene for hvordan pensjonen din reduseres for arbeidsinntekt er forskjellige for alderspensjon og AFP. Du kan ikke kombinere AFP med alderspensjon fra folketrygden.

For å gå av med alderspensjon eller AFP må du trappe ned stillingen med minst 10 prosent av full stilling.

ALDERSGRENSE

Den alminnelige aldersgrensen i offentlig sektor er 70 år. Mange yrkesgrupper har en lavere aldersgrense (særaldersgrense). I KLP kan den være 60 eller 65 år. Aldersgrensen avgjør når du kan gå av med alderspensjon og hvor mange år du får medregnet dersom du skulle bli ufør eller falle fra. Dog medregnes ikke tid etter 67 år ved uførepensjon.

De som har særaldersgrense kan velge å gå av med alderspensjon 3 år før aldersgrensen hvis summen av alder og medlemstid er minst 85 år. Alle kan gå av med alderspensjon fra fylte 67 år forutsatt at man samtidig tar ut alderspensjon fra NAV. Hvis du har tatt ut AFP opphører den og erstattes av alderspensjon når du fyller 67 år.

PENSJONSGRUNNLAG

Pensjonsgrunnlaget er den del av lønnen din som legges til grunn for pensjonen. Som regel er dette fast årslønn inkludert faste tillegg på det tidspunkt du går av med pensjon. AFP fortsetter på neste side >>

ALDERSPENSJON FRA KLP FASTSETTES UT FRA:

- pensjonsgrunnlag (din lønn redusert for eventuell deltid)
- pensjonsprosent (66 %)
- medlemstid (X/30)
- barn under 18 år (barnetillegg)
- individuell garanti
- levealdersjustering
- pensjonsgrad
- alderspensjon fra NAV og en del andre pensjoner gjøres fradrag for i pensjonen fra KLP

Lønn utover 12 grunnbeløp (fra 1. mai 2017 kr 1 123 608), gir ikke rett til pensjon. Tariffavtalene setter grenser for medregning av lønnsøkninger de siste to årene før uttak av pensjon.

Hvis du har arbeidet deltid vil din gjennomsnittlige stillingsprosent gjennom alle år bli lagt til grunn for pensjonsgrunnlaget. Dersom du har mer enn 30 års medlemstid brukes gjennomsnittet av de 30 beste årene.

PENSJONSPROSENT

Pensjonsprosenten for KLP-pensjonen er 66. Det vil si at alderspensjon utgjør 66 prosent av ditt pensjonsgrunnlag ved full opptjening.

BARNETILLEGG

De som forsørger barn under 18 får barnetillegg tillagt pensjonen. Dette utgjør 10 prosent av din pensjon for hvert barn, inntil en maksimumsgrense.

MEDLEMSTID

Medlemstid er det antall år du har opptjent pensjonsrett i KLP og eventuelle andre offentlige tjenestepensjonsordninger. For full pensjon må du ha minst 30 år. For hvert år du har mindre enn 30 reduseres pensjonen med 1/30.

NB! Kravet til full medlemstid kan være over 30 år, men maks 40, hvis du slutter i stilling i det offentlige før pensjon er aktuell.

ARBEID OG PENSJON

Alderspensjonen blir redusert dersom du blir innmeldt igjen i en offentlig tjenestepensjonsordning etter uttak av pensjonen. (Se reglene for innmelding på side 6.) Hvor mye du fortsetter å jobbe i medlemspliktig stilling bestemmer reduksjonen, og det fastsettes en pensjonsgrad. For den delen du er innmeldt i pensjonsordningen vil du fortsette pensjonsopptjeningen.

Alderspensjonister som engasjeres på pensjonistvilkår skal ikke meldes inn i pensjonsordningen, og vil heller ikke få sin pensjon redusert. Undersøk med din arbeidsgiver om dette er noe din arbeidsgiver kan tilby deg.

LEVEALDERSJUSTERING OG INDIVIDUELL GARANTI

Levealdersjustering innebærer at alderspensjonen fra NAV blir fastsatt i forhold til forventet levealder for ditt årskull. Reduksjon som følger av levealdersjustering blir mindre hvis du venter med å ta ut pensjonen.

Alderspensjon fra KLP levealdersjusteres tidligst fra du fyller 67 år. Er du født 01.01.1959 eller tidligere, gjelder en individuell garanti som sikrer at du likevel får minst 66 prosent i samlet pensjon fra 67 år hvis du har full medlemstid og ikke tar ut alderspensjon fra NAV før du fyller 67 år.

AFP FASTSETTES OG UTBETALES PÅ FØLGENDE MÅTE:

- AFP i offentlig sektor kan utbetales i perioden mellom 62–67 år.
- AFP utgjør like mye som din folketrygd ville utgjort dersom du hadde fortsatt i jobb til fylte 67 år, med tillegg av et årlig beløp på kr 20 400, maks 70 prosent av din tidligere arbeidsinntekt.
- Fra fylte 65 år vil AFP-pensjonister i offentlig sektor få pensjonen beregnet som en ordinær alderspensjon, hvis det gir en høyere utbetaling enn folketrygdbeløpet og tillegget på kr 20 400 til sammen. KLP vil gi deg beskjed om hvilket alternativ som gir deg høyest pensjon.
- Du kan ikke motta pensjon fra NAV samtidig som du mottar AFP. Dette gjelder også når AFP er beregnet iht. reglene for en ordinær alderspensjon fra KLP. Du kan heller ikke gå over til alderspensjon før fylte 67 år hvis du først har tatt ut AFP.

RETT TIL UFØREPENSJON

Uførepensjon

Når sykdom eller skade er årsak til at du går ned i lønn kan du ha rett til uførepensjon fra KLP.

Uførepensjon eller midlertidig uførepensjon utbetales fra det tidspunkt lønn / sykepenger opphører. Vanligvis etter ett års sykemelding.

Hvis du har et inntektstap på minst 20 prosent kan du ha rett til uførepensjon fra KLP. Størrelsen på uførepensjonen avhenger av hvor ufør du er (uføregrad), hvor lenge du har vært medlem i KLP, hvor lenge det er til du når pensjonsalder og om du har barn. Pensjonen er også basert på beregninger knyttet til om du har arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra NAV, se tabellen på side 15.

Når du får uførepensjon fra KLP har du oppgitt hvor mye du forventer å jobbe. Jobber du mer enn du har oppgitt, må du melde fra om det, slik at pensjonen din blir justert. Pensjonen reduseres likevel ikke mer enn at det for de fleste vil lønne seg å jobbe.

Uførepensjonen stoppes normalt hvis du tjener 80 prosent eller mer enn det du hadde i inntekt før du ble arbeidsufør.

NB! Du har ikke rett til uførepensjon hvis du i løpet av de to første årene etter at du ble meldt inn i KLP, blir ufør på grunn av en sykdom eller svakelighet som du visste om da du ble innmeldt. Hvis du blir ufør av en sykdom eller svakelighet du har hatt de to siste årene, og i løpet av disse årene fikk økt din stillingsprosent, vil du kunne få beregnet pensjon ut fra en lavere stillingsprosent.

Uførepensjonen fra KLP beregnes ut fra den pensjongivende lønnen du hadde da du ble ufør. Lønn utover 12 G (fra 1. mai 2017 kr 1 123 608), tas ikke med i pensjonsberegningen. Det medregnes medlemstid frem til aldersgrensen for stillingen, men maksimum til 67 år.

De som forsørger barn under 18 år får barnetillegg til pensjonen. Dette utgjør 4 prosent av pensjongivende lønn opp til 6 G for hvert barn. Det blir ikke gitt barnetillegg for mer enn 3 barn. Uførepensjon fra KLP kommer i tillegg til eventuelle ytelser fra NAV.

I MER ENN 65 ÅR HAR
VI LEVERT PENSJON TIL
OFFENTLIG ANSATTE.

HVORDAN FASTSETTES UFØREPENSJON FRA KLP?

Hvis du har uføreytelser fra NAV

- 25 % av G, men maks 6 % av pensjonsgivende lønn
- + 3 % av pensjonsgivende lønn opp til 6 G
- + 69 % av pensjonsgivende lønn mellom 6 og 12 G

Hvis du ikke har uføreytelser fra NAV

- 25 % G, men maks 6 % av pensjonsgivende lønn
- + 69 % av pensjonsgivende lønn opp til 12 G

RETT TIL EKTEFELLE – OG BARNEPENSJON

Ektefelle- og barnepensjon

Pensjonsrettigheter når et KLP-medlem dør.

EKTEFELLE ELLER REGISTRERT PARTNER

Ektefelle eller registrert partner har rett til pensjon. Dersom medlemmet dør før uttak av alderspensjon fra KLP godskrives medlemstid frem til aldersgrensen for avdødes stilling, men maksimum til avdøde ville fylt 67 år. Hvis gjenlevende ektefelle gifter seg på ny, faller retten til ektefellepensjon normalt bort. Fraskilt ektefelle som ikke er gift på ny kan også ha rett til pensjon. Samboere har ikke rett til ektefellepensjon.

Ektefellepensjon fra KLP kommer i tillegg til eventuelle utbetalinger fra NAV. Gjenlevende ektefelles inntekt har ingen betydning for ektefellepensjonen.

Disse reglene for ektefellepensjon gjelder fra 01.01.2001. Det gjelder ulike overgangsregler for de som er født før 01.07.1950 og for de som er født før 01.01.1955 hvis avdøde var innmeldt før 01.10.1976. Overgangsreglene er ikke beskrevet her, men i KLPs spesialbrosjyre om etterlattepensjon.

NB! Du har ikke rett til ektefellepensjon hvis:

- ektefellen din dør innen et år etter ansettelse i stilling som ga rett til medlemskap i KLP, eller
- ektefellen din dør innen et år etter at ekteskapet ble inngått

Dette forutsetter at dødsfallet skyldes sykdom han/hun led av eller hadde symptomer på ved ansettelsen eller ekteskapsinngåelsen, og som minst en av dere kjente til.

EKTEFELLEPENSJON FRA KLP FASTSETTES UT FRA:

- pensjonsgrunnlag (avdødes lønn redusert for eventuell deltid)
- pensjonsprosent (9 %)
- avdødes medlemstid (X/30)

BARN UNDER 20 ÅR

Barn under 20 år har rett til pensjon. Dersom medlemmet dør før uttak av alderspensjon fra KLP godskrives medlemstid frem til aldersgrensen for avdødes stilling, men maksimum til avdøde ville fylt 67 år.

Barnepensjon fra KLP kommer i tillegg til eventuelle ytelser fra NAV. Barnepensjon utbetales til fylte 20 år. Barnets egen inntekt har ingen betydning for barnepensjonen.

BARNEPENSJON FRA KLP FASTSETTES UT FRA:

- pensjonsgrunnlag (avdødes lønn redusert for eventuell deltid)
- pensjonsprosent (15 % for hvert barn)
- avdødes medlemstid (X/30)

Kollektive personforsikringer

Tariffavtalen i offentlig sektor gir ansatte rett til gruppelivsforsikring med engangserstatning ved dødsfall. Også uførepensjonister skal være dekket frem til de fyller 67 år.

Alle ansatte i offentlig sektor skal også ha ulykkes- og yrkesskadeforsikring gjennom sin arbeidsgiver.

GRUPPELIVSFORSIKRING

Mange arbeidsgivere har avtale om gruppelivsforsikring for sine ansatte i KLP. Forsikringen utbetales til forsikredes ektefelle, samboer og/eller barn. Erstatningsbeløpet er maksimalt 10 G (fra 1. mai 2017 kr 936 340), men reduseres ved alder over 50 år.

Minimum er 5 G (fra 1. mai 2017 kr 468 170), som utbetales hvis avdøde var over 59 år. Hvis avdøde ikke etterlater seg noen med rett til erstatning, utbetales et minimumsbeløp til dødsboet.

ULYKKES- OG YRKESSKADEFORSIKRING

Forsikringene gir arbeidstaker rett til engangserstatning ved ulykke i arbeidstiden og ved yrkesskade og yrkessykdom. De fleste ansatte er også forsikret på direkte reise mellom hjem og arbeidssted, og på tjenestereiser.

Arbeidsgiver kan utvide forsikringen til også å omfatte ulykker i fritiden. Den enkelte arbeidsgiver har oversikt over hvilke forsikringer og forsikringssummer som gjelder for de ansatte.

Erstatning utbetales ved varig medisinsk invaliditet, ervervsmessig uførhet, eller dødsfall. Erstatningsbeløpet er bl.a. avhengig av grad av uførhet, alder og inntektsgrunnlag.

I OFFENTLIG SEKTOR HAR DU RETT TIL GRUPPELIVS-,
ULYKKES- OG YRKESKADFORSIKRING.

KLP Din pensjon

PÅ **KLP.NO** KAN DU LESE MER OM VÅRE
KOLLEKTIVE FORSIKRINGER.

Medlemsfordeler til deg!

Medlemmer i KLP har en av landets beste ordninger.

SKADEFORSIKRING – BIL, HUS, REISE, M.M.

- Spesielt gode priser på forsikring av bil, innbo, hus, reise m.m.
- Gode forsikringsvilkår – standard eller utvidet Maksdekning
- Raskt skadeoppgjør hvis uhellet er ute

FONDSSPARING

Markedets rimeligste kombinasjonsfond. Fondet passer for deg som sparer langsiktig (+5 år) og ønsker lavere risiko enn aksjefond. Årlig kostnad er kun 0,25 prosent.

BANKTJENESTER

- Blant markedets beste rente fra første krone, både på spare og brukskonto
- Alle varekjøp og minibankuttak er gebyrfrie i vår nettbank
- Gode vilkår på lån med sikkerhet i bolig
- Vi tilbyr boliglån, boligkreditt og Litt Extra (til de over 60 år)

FOR MER INFORMASJON OM MEDLEMSFORDELENE

klp.no/medlem eller send SMS med kodeord **Medlem13** til **2262**

Min Side på klp.no

På Min Side kan du se din pensjonsopptjening til enhver tid og få et bilde av din fremtidige pensjon. Fra Min Side kan du også søke pensjon fra KLP.

Fra Min Side har du også tilgang til nettbank og private forsikringer, samt fond.

klp.no/minside

HVA FÅR DU I PENSJON?

Gå inn på **Min Side** for å se hvor mye du vil få utbetalt i pensjon med vår pensjonskalkulator.

KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

PB. 400 Sentrum, 0103 Oslo

Tlf.: 55 54 85 00

E-post: kundesenter@klp.no

www.klp.no/pensjon

HOVEDKONTOR

Dronning Eufemiasgate 10, Oslo

Tlf.: 22 03 20 00

Faks: 22 03 39 41

KLPs oppdrag er å spare pensjonen så den øker i verdi, men det er ikke likegyldig hvordan. Vi har etiske minstekrav for all vår kapitalforvaltning. Dette er ikke bare store ord, men handlinger tett på deg. Det er dine pensjonspenger vi jobber for å investere i ansvarlige og skikkelige selskaper. **Les mer om hvordan vi tar samfunnsansvar på klp.no**

